

A Kúria a dr.Mizik Andrea ügyvéd által képviselt I.r., II.r. és III.r. felpereseknek az Andrassy Pálné dr. ügyvéd által képviselt alperes ellen kártérítés megfizetése iránt a Pesti Központi Kerületi Bíróságnál 36.P.91.129/2009. szám alatt megindított és másodfokon a Fővárosi Bíróság 61.Pf.637.988/2010/4. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen a felperesek részéről 24. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2012. május 23. napján megtartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítéletet a II.r. és III.r. felperesekre vonatkozó részében, a perköltség viselésre is kiterjedően hatályon kívül helyezi és ebben a részében a Pesti Központi Kerületi Bíróság 36.P.91.129/2009/21. számú ítéletét megváltoztatja és kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a II.r. és III.r. felpereseknek 15 napon belül személyenként 1.000.000 (Egymillió) forint nem vagyoni kártérítést és az összegek után 2006. november 2. napjától járó késedelmi kamatát.

A felpereseket perköltség viselésére kötelező rendelkezés helyett az alperest kötelezi, hogy 15 napon belül fizessen meg a II.r. és III.r. felpereseknek külön-külön 30.000 (Harmincezer) forint perköltséget. Az I.r. felperes köteles megfizetni az alperesnek 30.000 (Harmincezer) forint elsőfokú perköltséget.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a II.r. és III.r. felpereseknek külön-külön 40.000 (Negyvenezer) forint együttes másodfokú és felülvizsgálati eljárási költséget. Kötelezi az I.r. felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 40.000 (Negyvenezer) forint együttes másodfokú és felülvizsgálati eljárási költséget.

I n d o k o l á s

Az I.r. felperes elvált házastársa, a kiskorú II.r. és III.r. felperesek édesapja 2006. november 2-án közúti balesetet szenvedett, amikor egy lengyel állampolgár által vezetett nyerges vontató áttért a másik forgalmi sávba és összeütközött az általa vezetett tehergépkocsival. Közúti baleset gondatlan okozásának vétsége miatt jogerős ítélet állapította meg a bűnösségét a balesetet okozó lengyel állampolgár gépkocsivezetőnek.

A balesettel összefüggésben 8 napon túl gyógyuló csípőficam és csípőtörés sérüléseket szenvedett el. A baleset következtében járása sántító lett, a bal alsó végtag 1,5 cm-el megrövidült, a bal alsó végtag izomzat körfogata csökkent, csípő ízület mozgása beszűkült. A baleset miatt nála 50%-os munkaképesség-csökkenés alakult ki.

Az I.r. felperes 1994-ben kötött házasságot, házasságukból 1996-ban és 1998-ban született a II.r. és III.r. felperes. A házastársak között az életközösség 2009. február 9-én szakadt meg, költözött el a közös lakásból, majd a Városi Bíróság a 2009. július 31. napján kelt és ugyanakkor jogerőre emelkedett ítéletével a házasságukat felbontotta. Az ítélet indokolásában megállapította, hogy a házasságuk a kisebbik gyermekük megszületéséig volt harmonikus, ezt követően a viszony megromlott közöttük, érzelmileg eltávolodtak egymástól.

A baleset utáni időben a II.r. és III.r. felpereseknél neurotikus jellegű érzelmi sérülés, félelmi feszültség és emocionális zavar alakult ki, mindkét gyermek pszichoterápiás megámogatása

indokolt. A gyermekek viselkedése és iskolai tanulmányai is romlottak.

A felperesek keresetükben személyenként 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megállapítását kérték, késedelmi kamatával együtt. Állították, hogy balesete miatt a család korábbi harmonikus élete kedvezőtlenül változott meg. A felperesek személyhez fűződő joga sérült meg, mert a testi, lelki egészséghez való joguk sérült, a teljes, egészséges családban való élés lehetőségét vette el tőlük a baleseti károkozás. A baleset után romlott meg a házastársak közötti kapcsolat, a baleset elvette a felperesektől azt a lehetőséget, hogy családi életüket a korábbi megszokott módon folytassák. Bár a férj a baleset előtt is fogyasztott szeszes italt, de foglalkozott a gyermekekkel, a fiú mintaképnek tekintette. A baleset után változott meg a férj és édesapa, többet ivott, durvább lett a magatartása. A baleset torzította el a férj személyiségét, ez pedig a váláshoz vezetett, amely a felpereseket megviselte. A II.r. felperesnél pszichoszomatikus tünetek is jelentkeztek, gyógyszert kellett szednie, s mindkét gyermeknél jelentkező kedvezőtlen változásokat az iskolában is tapasztalták.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, állította, hogy a nem vagyoni kártérítés megállapításának feltételei nem állnak fenn.

A jogerős ítélet a felperesek keresetét azért utasította el, mert álláspontja szerint nem a baleset volt az, ami okolható a felperesek jelenlegi állapotáért, hanem az apa személyiségváltozása, illetve alkoholbetegsége, emiatt pedig az alperes kártérítési felelőssége nem áll fenn. A per adatai szerint már a balesetet megelőzően is italozott, csak utána ennek a mértéke fokozódott, a baleset időpontjában az alkoholbeteggé válásának folyamata már zajlott, a kezelőorvosa már 2007-ben alkoholbetegnek tartotta. A házassági bontóperben hozott ítélet megállapította, hogy a házastársak közötti kapcsolat már a baleset előtt 8 évvel korábban megromlott, és a rendelkezésre álló bizonyítékok együttes értékelésével sem nyert bizonyítást, hogy akár részben is a balesetre lenne visszavezethető a házastársak közötti kapcsolat megromlása, az együttélés felbomlása.

A jogerős ítélet ellen a felperesek nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és a keresetnek megfelelő döntés meghozatalát kérték. Álláspontjuk szerint a jogerős ítélet a Ptk. 346. §-ának (1), a 355. §-ának (1) és (4) bekezdését és a Pp. 206. §-ának (1) bekezdését sérti. A nem vagyoni kártérítés a személyiséget ért sérelmek következményeit reparáló jogi eszköz, a jogalapja nem az elnehezült életvitel, hanem a jogellenesség, az, hogy a törvény védelme alatt álló személyhez fűződő jogok sérelmet szenvednek, így a teljes, egészséges családban éléshez való joga sérült a felpereseknek a károkozással. A másodfokú bíróság, szemben az elsőfokú bírósággal elismerte és rögzítette a felpereseket ért személyhez fűződő jogok megsértésének tényét, azonban azt tévesen a házasság felbontására vezette vissza. A felperesek teljes, egészséges családban éléshez fűződő jogát az alperes biztosítottja által okozott közlekedési baleset, mint jogellenes károkozó magatartás sértette. Annak értékelése, hogy a jogellenes károkozás milyen következményekkel, hátrányokkal jár a család életében csak és kizárólag az összecszerűség körében nyerhet értékelést. A bíróság a perben beszerzett bizonyítékok kirívóan okszerűtlen mérlegelésével jutott arra a következtetésre, hogy a felpereseket ért hátrány a perbeli károkozással - a közlekedési balesettel - nem áll okozati összefüggésben, illetve a károkozás a család életében az alperes kártérítő felelősségét megalapozó negatív következményekkel nem járt. A felpereseknek nem azt kellett bizonyítani, hogy a családi életük a baleset miatt ment tönkre, hanem azt, hogy az alperes biztosítottja jogellenes károkozása folytán kárt szenvedtek, mely kár a személyhez fűződő joguk megsértésében nyilvánul meg.

A perben bizonyították a felperesek, hogy a baleset káros befolyással bírt a család életére, az apa családdal való viszonya hátrányosan változott meg, a szakértői vélemény sem zárta ki, hogy a

perbeli károkozás nem játszott volna szerepet a családi élet megromlásában; az I.r. felperest a házastárs életmódja, az alkoholbetegség felé haladó személyiség leépülés folyamata, a házastárs balesetével együtt viselte meg lelkiileg, és a baleset a házastárs alkoholbeteggé válás folyamatát felgyorsította. Az I.r. felperesnek kellett pótolni az apa hiányát, és a károkozás miatt véglegesen megghiúsult annak a lehetősége, hogy az I.r. felperes az ebből adódó konfliktusokat megelőzve a szükséges lépéseket tegye, több éven keresztül kitartott a férje mellett, azonban annak a fokozódó italozása és agresszivitása miatt a II.r. és III.r. felperesek további sérülését megelőzve döntött úgy, hogy véglegesen megszakítja az életközösséget, ez azonban a nem vagyoni kártérítésre vonatkozó igényjogosultságot utóbb nem szünteti meg. A II.r. és III.r. felperesekre a megváltozott családi körülmények együttesen hatnak negatívan, melynek részét képezik a baleset káros következményei is.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban fenntartását kérte arra hivatkozással, hogy helyesen állapította meg, hogy az ok-okozati összefüggés hiányzik a felperesek hozzátartozójának balesete és a család felbomlása között.

A Pp. 270. §-ának (2) bekezdése alapján a Kúria azt vizsgálta, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértő-e.

A felülvizsgálati kérelem nagyjából, a II.r. és III.r. felperes vonatkozásában alapos, az I.r. felperes tekintetében azonban nem alapos.

A felperesek hozzátartozóként saját jogukon érvényesítették az alperessel szemben a nem vagyoni kárigényüket arra alapítva, hogy sérült a személyhez fűződő joguk és hátrányok is érték őket.

Nem vagyoni kártérítés esetén a jogellenesség alapja az, hogy a törvény védelme alatt álló [Ptk. 75. § (1) bekezdés] személyhez fűződő jogok a közeli hozzátartozó balesete miatt sérülnek, az adott esetben az egészséges családban éléshez való jog. Ez adja az alapját a Ptk. 355. § (1) bekezdése szerint a nem vagyoni kártérítés igénylésének, amelynek mértékét a Ptk. 355. §-ának (4) bekezdése alapján úgy kell meghatározni, hogy alkalmas legyen a ténylegesen bekövetkezett nem vagyoni hátrányok csökkentésére, vagy kiküszöbölésére.

Az nem volt vitás a perben, hogy a felperesek hozzátartozója, az alperes biztosítottja által okozott balesetben maradandó egészségkárosodást szenvedett, ahogy az sem, hogy a 2006-ban bekövetkezett balesetet követően 2009-ben a házastársak között az életközösség megszakadt, majd a házasságukat a bíróság felbontotta.

A nem vagyoni kártérítés alapja - ahogy ezt helyesen a felperesek a felülvizsgálati kérelmükben kifejtették - a személyhez fűződő jog sérelme, az egészséges családban éléshez való védett személyiségi jog sérelme az azzal bekövetkezett hátrányokkal együtt, amely az adott esetben a közeli hozzátartozó egészségkárosodása folytán bekövetkezett. A kártérítési felelősség egyik feltétele, a jogellenesség megállapítható, mert a Ptk. 75. §-ának (1) bekezdése értelmében a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani, ami a baleset folytán sérült. Mindez alapot ad a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének e) pontjából következően a Ptk. 355. §-ának (4) bekezdése szerinti nem vagyoni kárpótlásra.

A személyhez fűződő jogok sérelmének, illetőleg a hátrányok bekövetkezése szempontjából azonban különbséget kell tenni a volt házastárs I.r. felperes, illetőleg a II.r. és III.r. felperesek, a gyermekek esetében.

A jogerős ítélet a bizonyítékok helytelen, a Pp. 206. §-ának (1) bekezdését sértő mérlegelésével és az anyagi jogi szabályok téves alkalmazásával jutott helytelen következtetésre, amikor valamennyi felperest egységesen kezelte a nem vagyoni kárigények elbírálásánál, de tévedett abban is, hogy a

II.r. és III.r. felperesek esetében kizárólag az apa italozásának és a válásnak tulajdonított jelentőséget.

Tény, hogy balesete 2006-ban volt, a házastársak válása pedig 2009-ben történt. Az elsőfokú bíróság orvosi irataiból helyesen rögzítette azokat a súlyos sérüléseit, amelyek miatt egészségkárosodást szenvedett, mégpedig olyan súlyosat, hogy 50%-os munkaképesség-csökkenést is megállapítottak nála.

Az I.r. felperes esetében érdemben helytálló, hogy a nem vagyoni kártérítési követelése alaptalan. A perben rendelkezésre álló bizonyítékokból megállapítható, hogy a férj már a balesete előtt is ivott, és az is, hogy a házasságuk már korábban, a balesetet megelőzően megromlott. Az is megállapítható, hogy a baleset után, de még a válás előtti időszakban - közel három év alatt - tovább romlott a házasságuk, miként fokozódott a baleseti sérültnél, a férjnél az italozás mértéke is. Ezt a megromlott hozzátartozói kapcsolatot szüntette meg a 2009-ben a házasság felbontását kimondó jogerős ítélet. Megállapítható, hogy az I.r. felperesnek nincs olyan védett személyhez fűződő joga, amely a károkozással sérült, miután a házasság felszámolásával rövid idővel a baleset után az I.r. felperes hozzátartozóként már nem tagja annak a családnak, amelynek a férj tagjának egészsége súlyosan károsodott, de az I.r. felperesnek azokat a hátrányokat sem kell viselnie, amelyek egy fennálló házasságból adódó együttélésből rá hárulnának.

Más a helyzet azonban a balesetben károsodott apa gyermekei, a II.r. és III.r. felperesek esetében.

Azt a jogerős ítélet helyesen állapította meg, hogy sérült a gyermekeknek az egységes, valójában a teljes és egészséges családban éléshez való joguk, de ennek okaként tévesen kizárólag a szülők válását jelöli meg azzal, hogy ahhoz a folyamatosan romló házasság vezetett, benne az apa fokozódó italozásával. Azt is tévesen állapítja meg a jogerős ítélet, hogy a felperesek a házasság felbomlása balesetre visszavezethető okát nem bizonyították, azt, hogy az annak akár részben is az oka lett volna. Ez az elvárása a bizonyítás körében a jogerős ítéletnek téves, de a II.r. és III.r. felperesek a nem vagyoni kártérítési igényük alapját bizonyították is a közeli hozzátartozójuk súlyos egészségkárosodásával. A jogerős ítélet az esetükben tévesen, minden hátrányos következményt a szülők válására vezetett vissza. A teljes családban élés - nem a jogerős ítéletben tévesen megfogalmazott „egységes családban” élés - védett személyhez fűződő joga a gyermekeknek abban az értelemben valóban nincs meg, hogy a szülei házassága fennállna, vagyis a hagyományos családban élnének. Ezért az alperes valóban nem felel, mert az a balesettől független. De a jelenlegi állapot nem jelenti azt, hogy a II.r. és III.r. felperes ne lenne tagja családnak, csak ez úgy valósul meg, hogy a szülei különváltak élnek. Ennek a nem hagyományosan együtt élő családnak azonban az a jellemzője, hogy a II.r. és III.r. felperesek apja a baleset miatt súlyosan és maradandóan egészségkárosodott. Ez pedig az ő esetükben azt jelenti, hogy sérült az egészséges családban éléshez való joguk, mert a baleset nélkül, elváltak ugyan, de egészséges apjuk lenne. Ugyanakkor nyilvánvalóan nem esik az alperes terhére sem az apa italozása és annak következményei, sem pedig a szülők válása. Megállapítható a II.r. és III.r. felperesnél a személyhez fűződő jogaik megsértése, és a jogsértés által kiváltott hátrányos változások, amelyek a gyermekek életminőségében kedvezőtlen változásokat eredményeztek.

E körben a másodfokú bíróság azt helyesen állapította meg, hogy a perben minden beszerzett bizonyíték értékelhető, ezeket a bizonyítékokat azonban a Pp. 206. §-ának (1) bekezdését sértő módon értékelte. A tanúvallomások, osztályfőnökök jellemzése, pszichológus szakértő véleménye mint bizonyítékok helyes értékelésével mindkét gyermeknél kimutatható hátrány állapítható meg, túl azon, hogy önmagában az egészségkárosodott apa hátrány a család tagjai számára. A tanúk vallomásai alapján és a gyermekek osztályfőnökei jellemzéséből megállapítható a gyermekek baleset előtti és utáni állapota, mégpedig a válás előtti időben. Ehhez képest ezek okaként az apa italozását és a válást feltüntetni kizárólag téves is, és iratellenes is.

Az igazságügyi pszichológus szakértő a szakvéleményében a válás utáni helyzetről beszél úgy, hogy

a baleset utáni, de válás előtti állapotát a gyermekeknek nem ismeri. Ezért ennek alapján biztosan csak az mondható, hogy milyen a válás utáni állapotuk és az is, hogy az állapot hátrányos változásában a válásnak is szerep van, de az nem állítható - és ilyet a szakértő sem mond -, hogy a pszichoterápiás támogatást igénylő állapotban ne lenne szerepe az apa egészségkárosodásának, legalább részben, ebben az esetben pedig a nem vagyoni kár összegében kell kifejezni a családban egészségkárosodott apa miatt kialakult hátrányos változást a gyermekeknél.

Az adott esetben a II.r. és III.r. felpereseknek a teljes, egészséges családban éléshez való joguk sérült az édesapa egészségi állapotában bekövetkezett súlyos és hátrányos változások miatt és a hátrányok súlyosságát a Ptk. 355. §-ának (4) bekezdése alapján a nem vagyoni kártérítés összegének a megállapításánál kellett értékelni. A II.r. és III.r. felpereseket ért nem vagyoni hátrány mértékét - a személyi sérelem súlyát, következményeit, a károsodáskor fennállt ár- és értékviszonyokat, valamint a bírói gyakorlat összehasonlításra alkalmas más ügyekben hozott döntéseit mérlegelve - személyenként 1.000.000 forintban állapította meg, miután ez felel meg a Ptk. 355. § (4) bekezdésében írt követelményeknek.

A kifejtettekre tekintettel a jogerős ítéletet a Kúria a Pp. 275. §-ának (4) bekezdése alapján részben hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét pedig megváltoztatta és az alperest marasztalta a II.r. és III.r. felperesek javára, míg a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján az I.r. felperes vonatkozásában azt hatályában fenntartotta. A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján rendelkezett a perköltség viseléséről.

Budapest, 2012. május 23.

Dr. Havasi Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Almásy Mária s.k. előadó bíró, Dr. Udvary Katalin s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

kúriai tisztviselő
HM